

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

مقدمات؛ علم؛ ضرورت و چگونگی کسب علم (اجتهاد)

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: علی راضی

تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۱۰

نظر علامه منصور هاشمی خراسانی در مورد علوم دیگر عقلی غیر از فلسفه چیست؟ مثل علم منطق و علم کلام؟ چون اشاره داشته‌اند که به علم فلسفه علاقه ندارند؛ زیرا آن را خیلی تجربیدی و غیر کاربردی می‌دانند. آیا در مورد علم کلام و علم منطق و سایر علوم عقلی که در سطح حوزه‌ها و دانشگاه‌ها تدریس می‌شود هم همین نظر را دارند؟

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۴/۸/۱۲

علم کلام، علم کاربردی و سودمندی است، هرگاه هدف از آن شناخت عقاید اسلام از روی برهان و دفاع از آن‌ها در برابر شبهات منکران باشد؛ چنانکه سخن خداوند بر این نکته دلالت دارد آنجا که فرموده است: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾^۱؛ «با حکمت و اندرز نیکو به راه پروردگارت دعوت کن و با آنان به نحوی که بهتر است جدال نما» و فرموده است: ﴿قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾^۲؛ «بگو برهان خود را بیاورید اگر راستگویان هستید»، نه مجادله از طریق مغالطه و بازی با اصطلاحات برای دفاع از عقایدی که برهانی برای آن‌ها وجود ندارد؛ چنانکه سخن خداوند بر این نکته دلالت دارد آنجا که فرموده است: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ﴾^۳؛ «و از مردم کسانی هستند که درباره‌ی خداوند بدون علمی یا هدایتی یا کتابی روشنگر مجادله می‌کنند» و فرموده است: ﴿إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ إِنْ فِي صُدُورِهِمْ إِلَّا كِبْرٌ مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾^۴؛ «هرآینه کسانی که درباره‌ی آیات خداوند بدون حجتی که

۱. النحل / ۱۲۵

۲. البقرة / ۱۱۱

۳. الحج / ۸

۴. غافر / ۵۶

آنان را آمده باشد مجادله می کنند در سینه هاشان جز کبری که به آن نمی رسند نیست، پس به خداوند پناه ببر؛ چراکه او شنوای بیناست» و فرموده است: «الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ»؛ «کسانی که درباره ی آیات خداوند بدون حجتی که آنان را آمده باشد مجادله می کنند، سخت نزد خداوند و نزد کسانی که ایمان آوردند منفور هستند، این گونه خداوند بر هر دل متکبر جباری مهر می نهد». با این وصف، احادیث و آثاری که در نکوهش کلام روایت شده اند، بر این نوع از کلام حمل می شوند؛ مانند آنچه ابو الفضل رازی (د. ۴۵۴ق) در کتاب «أحادیث في ذمّ الکلام وأهله» و ابو اسماعیل هروی (د. ۴۸۱ق) در کتاب «ذمّ الکلام وأهله» گرد آورده اند. همچنین، بخشی از علم منطق که به شناخت اصول تفکر و استدلال کمک می کند و از فریفته شدن به مغالطات باز می دارد، کاربردی و سودمند است، ولی بخش هایی از آن نیز زائد و غیر ضروری است و از این جهت، به فلسفه شباهت دارد.

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصوب هاشمی خراسانی
مجلس خبرگان رهبری

